

TEKNOLOJİK GELİŞME İÇİN EĞİTİMİN ÖNEMİ VE İNTERNET DESTEKLİ ÖĞRETİMİN EĞİTİMDEKİ YERİ

Ozdemir Cetin¹, Murat Cakiroglu², Cüneyt Bayılmış³, Hüseyin Ekiz⁴

^{1,2,4}Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümü, 54187 Adapazarı

³Kocaeli Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümü, 41300 İzmit

¹ocetin@sakarya.edu.tr

²muratc@sakarya.edu.tr

³bayilmis@kou.edu.tr ⁴ekiz@sakarya.edu.tr

Özet

Günümüz dünyasında teknolojik açıdan ilerlemiş bir çok ülke, artık gerçek gücün fiziksel güçte değil de eğitilmiş insan beyninde olduğunun farkına varmışlardır. Bu önemli gelişme sonucunda her ülke eğitimini teknolojinin gereklerini yerine getirecek şekilde yeniden yapılandırma sürecine girmişlerdir. Gelişmelerin ortasında olan bir ülke olarak, bizimde eğitimdeki bu oluşuma seyirci kalmamız düşünülemez.

Bilişim Çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılda bilgiye hızlı erişim bireylerin ve toplumların gelişmesi için hayati önem taşır. Hızlı bir küreselleşmeye doğru giden dünyadaki bilgi toplumları arasında yerimizi alabilmek için teknolojik yenilikleri yakından takip etmeli ve teknolojinin gereklerini yerine getirmeliyiz. Bunu ise bilgiye ulaşmak, ilgi duyduğu alanda eğitim almak isteyen her bireye öğrenim imkanı sunmakla başarabiliriz.

Bu çalışmada, internet destekli öğretimin (İDÖ) geleneksel öğretime göre avantajları dezavantajları üzerinde, İDÖ' de bilgisayar kullanımının önemi üzerinde, İDÖ' i etkileyen olumsuz faktörler ve bunların çözümü için gerekli öneriler üzerinde durulmuş, eğitim ve teknolojinin birbirleriyle olan etkileşimi ele alınmıştır. Artık günümüz dünyasında ne teknolojinin olmadığı yerde eğitimden nede eğitimin olmadığı yerde teknolojiden bahsetmek mümkündür.

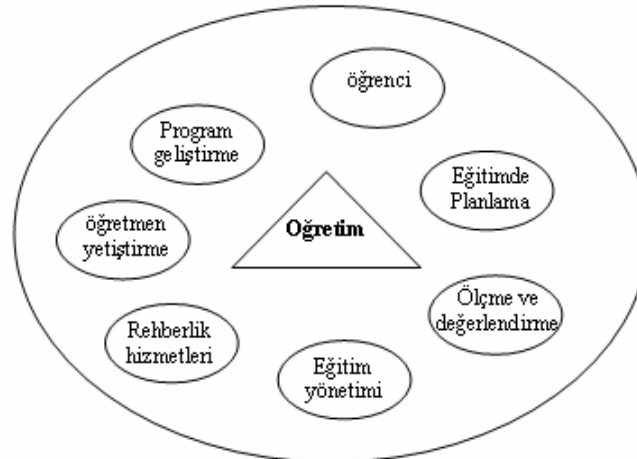
EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Eğitim ve öğretim birbirlerinden bağımsız düşünemeyeceğimiz iki kavramdır. Şimdi sürekli birbirleri yerine kullanılan bu iki kavramı ele alalım;

Eğitim, belirlenen hedefler doğrultusunda bireylerin yaşantılarında, davranışlarında değişiklikler oluşturma sürecidir. Ertürk'e (1975) göre "eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişime meydana getirme sürecidir".

Öğretim ise, öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlatılması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç olarak ele alınabilir (Açıkgöz, 2000, s.11).

Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere Şekil 1'e bakacak olursak, öğretim eğitim sisteminin içinde yer alan alt sistem yada süreçlerden biridir. Eğitimle öğretim kavramlarının karıştırılmasının sebeplerinin en başında eğitimin en son amacı olan öğrenci gelişiminin öğretim süreci aşamasında öğrenciye verilmesidir.

Şekil 1. Eğitim sisteminin hiyerarşik yapısı.

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

Günümüzde eğitimin her safhasında kara tahtadan kitaba, projeksiyon cihazından bilgisayara birçok teknoloji kullanılmaktadır. Tarihte de görüldüğü gibi her yeni teknolojinin sınıflara bir başka değişik eğitim hayatına girmesinde bazı sorunlar yaşanıyor. Öncelikle yeni teknolojiler öğretmenlere ek yükler getiriyor.

Ortaçağlarda eğitimde öğretmenle öğrencinin yüz yüze gelmesi esastı. Daha sonra yazılı materyaller çıktı ve neredeyse kitaplar eğitimde öğretmenin yerini alacak düzeye geldi. Günümüzde de kitap hala temel eğitim aracıdır. Fakat kitaplar öğrenenler için donuk ve yetersiz materyallerdir. Oysa kitapların elektronik ortamlara aktarılması, hem daha kolay ve hızlı erişim imkanına olanak sağlayacak hem de kitapların donuk yüzünü değiştirecektir. Böylece yeni bir eğitim aracı olarak bilgisayar'da eğitim dünyasına girmiş olacaktır.

Bilgisayar kullanımının artması ve uygulama alanlarının daha da yaygınlaştırılması düşüncesi bilgisayarın eğitim sistemi içerisine girmesini sağladı. Önceleri bilgisayarların öğretmenlerin yerini alacağı ve eğitim kadrolarındaki sıkıntuların giderileceği düşünülüyordu. Fakat kısa bir süre sonra eğitimde bilgisayarlardan düşünülmesi kadar faydalanılamayacağı anlaşıldı. Çünkü geleneksel eğitimde öğretmen, konuları belirli bir düzen içinde sınıfta anlatır. Anlatımın önemi öğretmenin konuları öğrencilere konuşarak aktarmasıdır. Dersin işlenmesi sırasında, kısa sürede daha çok konu anlatmak ve her bir öğrencinin kendi anlayacağı şekilde anlatılanları özelleştirmesine olanak tanıyacak destekleyiciler kullanılır. Bu destekleyiciler kara tahta, tepe göz, projeksiyon cihazı yada bilgisayar olabilir. Öğretmen anlatım sırasında önemli yerleri vurgulayarak öğrencilerin dikkatlerini o noktaya çeker, öğrencilerin ilgi düzeyinin düştüğünü anladığında ise ilgili yada ilgisiz fıkralarla sınıfı canlı tutar. Anlatımda karşılıklı etkileşim söz konusudur, yani öğrenciler anlamadıkları yerleri öğretmene sorarlar yada öğretmen anlattıklarından öğrencilere sorular yönelir.

Buraya kadar olan kısımda teknolojinin eğitimde nereye oturtulabileceğine bir göz atalım. Eğitimde anlatımın en temel ve önemli öge olduğunu biliyoruz. Verilen eğitimde karşılıklı etkileşim ve öğretmenin anlatım özellikleri ön plandaysa burada öğretmenle bilgisayarı değiştirmek zordur. Ancak öğretmen anlatımını desteklemek için bilgisayarlardan faydalanabilir. Ama bilgisayar destekli eğitim ile geleneksel eğitimin öğrenme sonuçlarını karşılaştıran ve dünyanın değişik yerlerinde yapılan birçok araştırma sonucunda bu iki eğitim yöntemi arasında bir fark bulunamamıştır. Öğretmen merkezli eğitimden öğrenci merkezli eğitime geçmek için bilgisayar destekli öğretimde internetten de faydalanmak büyük avantaj sağlayacaktır. İnternet ilgi alanları aynı olan insanların sanal ortamlarda bir araya geldiği, bilgi alış-verişi yaptığı, yeni grup ve topluluklar oluşturdukları yerdir. İnternet vasıtasıyla bütün dünyaya yayılmış insanlara ve bilgiye erişimi kolaylaştırır. İnternet her eğitim seviyesinde ve her eğitim alanında kullanılabilir. Ağ üzerinde eğitim yapmak, tek başına (ağa girmemiş) bilgisayarlı eğitim yapmaktan daha kolaydır. Çünkü tek bilgisayarda bilgi az, program yetersiz, her programın ayrı ayrı incelikleri var. Oysa bilgisayar ağlarında bilgi kovalama ve kullanmayı öğrenmek daha kolaydır [1].

UZAKTAN ÖĞRETİM NEDİR?

Uzaktan öğretimin tanımını yapmadan önce öğretim kelimesinin ne anlam ifade ettiğine bakmak faydalı olacaktır. Öğretim bir ülkenin teknolojik, ekonomik, politik ve sosyal gelişiminde temeli oluşturan yapı taşıdır. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi, öğretimin doğru yöntemler ve metotlar kullanılarak doğru kişilere verilmesi bir ülkenin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır. Günümüzde artık öğretimin ülkenin genel gelişimindeki yeri değil, öğretimin nasıl daha iyi verileceği tartışılmaktadır. Sosyologlar, psikologlar ve uzmanlar öğretimdeki değişik metotlar ve tekniklerle ilgili çalışma ve araştırmalarını halen sürdürmektedirler.

Uzaktan öğretim ise, sürekli gelişmekte olan teknolojinin eğitim dünyasına sağladığı avantajlardan faydalanılarak yürütülen bir sistemdir. Uzaktan öğretimde esas olan öğrenci ve öğretmenin coğrafi konularının ayrı yerlerde olmasıdır. Öğretmen ve öğrencinin aynı çatı altında bulunsalar bile aralarında mesafe olması söz konusu olabilir. Uzaktan öğretim ile ilgili yapılan bu çeşit esnek bir tanım, bu programla alakalı yapılmış teorik ve klişeleşmiş bazı tanımlamaları ortadan kaldırıyor ve başka bir bakış açısı sunuyor [2].

Uzaktan eğitimle ilgili değişik tanımlamalardan bazıları da şunlardır;

California Distance Learning Project (CDLP) uzaktan eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır:

“Uzaktan eğitim programı öğrenciyle eğitsel kaynaklar arasında bağlantı kurarak eğitimi gerçekleştiren bir sistemdir.”

United States Distance Learning Association (USDLA)'ın tanımı da şu şekildedir:

“Uydu, video, audio, grafik, bilgisayar, multimedya teknolojisi gibi elektronik araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır.” USDLA, öğretmen ve öğrencinin birbirinden coğrafi olarak uzak olduğunu belirterek bu eğitim programında elektronik araçların yada yazılı materyal ve matbu malzemelerinin kullanılması gerektiğinin altını çizer [2].

Burada yapılan tanımlamalardan da belli olduğu gibi İnternet Destekli Öğretim (İDÖ)'de asıl amaç, her bireyin mekan ve zaman kısıtlaması olmadan kendisini geliştirmek istediği herhangi bir alanda eğitim almasının sağlanmasıdır. Bir ülkede sosyo-ekonomik yapı, kültürel ve teknolojik gelişme sağlanması isteniyorsa öncelikle o ülkede eğitime önem verilmeli ve maksimum düzeyde insan eğitilmelidir. Çünkü ülkeler yetiştirdikleri insanlar sayesinde ilerlerler veya yetiştiremedikleri insanlar sayesinde gerilerler. Bizimde ülke olarak amacımız gelişmiş ülkelerin teknolojisini yakalamak olmalıdır. Bunu ise bilgiye ulaşmak, ilgi duyduğu alanda eğitim almak isteyen her bireye yüksek öğrenim imkanı sunmakla başarabiliriz. Eğer amaç her bireyin yüksek öğrenim görmesinin sağlanması ise, bireyin ister evinde olsun ister okulda bu hizmetin verilmesi gereklidir. İşte uzaktan eğitimin gerekliliği ve önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Çalışmak zorunda veya herhangi bir bedensel özrü olan ve bundan dolayı da herhangi bir örgün eğitime devam etme şansı olmayan fakat kendisini daha da geliştirmek isteyen bireyler için uzaktan eğitim yani İDÖ bir çok avantajlar sağlamaktadır.

Uzaktan öğretimi belirleyici unsurlar:

- Eğitim sürecinin tamamında veya büyük bir kısmında öğrenci ve öğretmen ayrı fiziksel mekanlarda bulunmaları,
- Öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla eğitsel medyanın kullanılması (bilgisayar, telefon, vb.) ve ders içeriklerinin bu araçlarla öğrenciye ulaştırılmasıdır.

DÜNYADA UZAKTAN ÖĞRETİMİN TARİHÇESİ

Uzaktan öğretimin temelini mektupla öğrenim oluşturur. Mektupla öğrenim İngiltere, Fransa, ABD, ve Almanya'da kullanıldı ve hızla yayıldı. İş çevreleri, dernekler ve daha birçok kuruluş mektupla öğrenimden etkin bir şekilde faydalanmaktaydılar. Daha sonraları internet ve multimedya teknolojisindeki baş döndürücü gelişmelerle uzaktan eğitimde yeni bir çığır açıldı. Eğitimde internetin önemini ve gerekliliğini anlayan birçok üniversite, bu imkanı kullanarak çeşitli on-line kurslar ve programlar hazırlamışlardır.

TÜRKİYE' DE UZAKTAN ÖĞRETİM

Dünyada internet üzerinden eğitimi uzun yıllardan beri gerçekleştiren ülkeler olmasına karşın Türkiye'de bu teknoloji daha yeni yeni kullanılmaya başlandı. Fakat ülkemiz için daha yeni olan bu eğitim yöntemi türlü aksaklıklar yaşamaktadır. Bunlara en çarpıcı örnek olarak internet alt yapısının yetersizliği verilebilir. Bununla birlikte yakın gelecekte, yaygınlaşan bilgisayar ve internet kullanımıyla hızla gelişen internet alt yapısı sayesinde eğitime yönelik farklı konularda çalışma imkanları artacaktır. İnternet destekli öğretimden şu faydalar elde edilebilir:

- Esneklik,
- İnteraktivite,
- Ulaşılabilirlik,
- Yeniden kullanılabilirlik ve paylaşılabirlik,
- Güncellenebilirlik [3].

GÜNÜMÜZDE VE GELENEKSEL EĞİTİM SİSTEMİNDE İDÖ'İN YERİ

Gün geçtikçe İDÖ'e ilgi artmaktadır. Akademik alanda çok büyük ilgi görmesine rağmen İDÖ ile ilgili hala kuşku vardır. İDÖ kampüs içerisinde verilen derslerin yerini mi alacak yoksa İDÖ geleneksel öğretim ile beraber mi yürüyecek? Bu tür sorular hala tartışma konularını oluşturmaktadır. Aslında burada önemli olan şudur ki, bu eğitimin sonuçları öğrenciler üzerinde olumlu mu olacak?

Bu tartışmalar bir yana dursun akla şu soru geliyor; Eğer eğitimin, anlamanın, gücün temeli bilgi ise, bu bilgilere anında ve dünyanın her yerinden ulaşmayı sağlayan internet ve bilgisayar da eğitimde çok önemli bir yere sahiptir.

Geleneksel eğitimde bir sınıf ortamındaki karşılıklı konuşmalar vücut diliyle, sesin farklı tonlarıyla desteklenmektedir. İDÖ'de belki bunu sağlamak zordur ama katılımcılar herhangi bir soru karşısında cevap vermeden önce istedikleri kadar düşünebilir, karşılıklı iletişimde zorlanan insanlar gayet rahat bir şekilde fikirlerini aktarabilirler. Örneğin bir sınıf ortamında yapılan tartışmada fikrini baskın bir şekilde ortaya koyan kişiler bunu online ortamda yapamayacaklardır. Online eğitimde öğrenciler geçmiş tartışmalara veya konulara geri dönütler yapabilmeye imkanına sahiptirler. İDÖ'de geleneksel üniversitelerde olduğu gibi doğru ve kaliteli eğitim kadrolarını seçmek önemlidir. Online öğrenciler karşılarında konuya hakim uzman kişileri görmek isteyeceklerdir. Geleneksel eğitim sisteminde üniversitede verdiği dersin aynısını İDÖ'de vermeye çalışan bir profesör ikisinin aynı şey olmadığını farkına varır. Çünkü İDÖ'de öğretim elemanı bilgiyi sunandan çok

bilgiye yönlendirendir. Geleneksel sistemdeki sınıflarla İDÖ'deki sınıflar arasındaki farklar aşağıda görülen Tablo 1'le özetlenebilir.

Geleneksel Eğitim Ortamı	İDÖ Ortamı
Ders tabanlı	Tartışma tabanlı
Yapısal	Esnek
Amaca yönelik	Sonuca yönelik
Çoğunlukla öğretmen merkezli	Bağımsız öğrenci
Geniş sınıflar	Küçük sınıflar
Öğretmen bilgi kaynağıdır	Öğretmen bilgiye yönlendirir

Tablo 1. Geleneksel eğitim ile İDÖ'in karşılaştırılması.

İDÖ'de öğrencilerin derse karşı olan sorumlulukları geleneksel öğretimdeki öğrencilerden daha fazla olmak zorundadır. Onlar öğretmenin ortaya attığı tartışma konularına bir fikir üretmek konuyu daha iyi kavramalıdır. Çünkü İDÖ bu öğretim sistemine dayalıdır. Öğrenciler birer pasif birey değil de derste etkin rol oynayan bireyler olmalıdırlar. Öğrenciler derse tartışarak irdeler ve öğrenirler. İDÖ'de geleneksel öğretimden farklı olarak birde sınıfların büyüklükleri verilebilir. Şu bir gerçektir ki bugüne kadar eğitim sistemimizde hep kalabalık sınıflardan şikayet edilmiştir ve edilmektedir. Bunun sebeplerinden biride yetersiz öğretmen sayısıdır. Günümüz geleneksel eğitiminde de hemen hemen aynı sorunlar devam etmektedir. Gerek öğretmen yetersizliği ve gerekse de üniversitelerdeki mevcut sınıfların yetersizliği küçük öğrenci gurupları oluşturmaya imkan vermiyor. Böyle bir imkan bulunsa bile bu durum öğretim elemanlarına aşırı ek yükler getiriyor. İDÖ'de ise küçük öğrenci gurupları kurmak ve onlarla ilgilenmek daha kolaydır. Öğretim elemanı sadece 1 tartışma forumuna katılacağına 2 yada 3 foruma katılıyor.

İDÖ'İN DEZAVANTAJLARI

İDÖ ile ilgili akla takılan sorulardan biri de öğrencilerin, arkadaşları ve öğretmenleriyle yüz yüze iletişim kurma imkanını bulamamalarıdır. Temelinde laboratuvar uygulamalarının önemli bir yeri olan dersler, İDÖ'de sorun teşkil eden diğer bir konudur. Bir kimya yada bir elektronik dersi gibi el becerisinin kazanılmasının önemli olduğu derslerde internet ortamının kullanılması ne kadar yeterli olur buda ayrı bir tartışma konusudur.

İDÖ'İN TERCİH EDİLMESİNİN SEBEPLERİ

İDÖ'in neden tercih edilir bir eğitim olduğuna bakmadan önce kimler bu tercihi yapıyorlar bunu incelemek lazım. İDÖ uzaktan eğitimin bir sonucudur. Temelinde ise öğrencilerin istedikleri bir zamanda ve istedikleri yerden derse katılım şansları vardır. Bu eğitimi seçen öğrencilerin büyük çoğunluğu da 26 yaş civarında ve iş sahibi insanlardır. Bu kişilerin amaçları işlerini devam ettirirken aynı zamanda öğrenimlerini de sürdürmektir. Birde bu eğitim sisteminde bayanlar çoğunlukta. Evine fazla vakit harcaması gereken, bu sebepten dolayı da evden ayrılamayan bayanlar da İDÖ'ü tercih ederler.

SONUÇ

Bu makalede verilmek istenen ana tema, hızlı bir gelişim sürecindeki teknolojiyi takip edebilmek ve gelişmiş ülkeler arasındaki yerimizi alabilmek için eğitimin önemiyle ilgilidir. Örnek olarak çevremizdeki gelişmiş diğer ülkelere bakacak olursak hepsi teknoloji alanında söz sahibidir. Teknoloji alanında söz sahibi olabilmek için eğitilmiş insanlara ihtiyaç vardır. Fakat ülkemizde sosyal ve ekonomik şartlar gereği bir çok insanımız erken yaşta eğitimini bırakarak çalışmak zorunda kalıyor. Belki de eğitimini bırakmak zorunda kalan her birey aslında ülke olarak teknoloji alanında bir adım daha ilerlememize engel oluyor. İşte İDÖ kendisini bu noktada gösteriyor ve bu kişilere tekrar eğitim imkanı tanıyor. Yada eğitimini işi yüzünden bırakacak birçok kişiye alternatifler oluşturuyor. İDÖ'de aradaki mesafe sorun olmamalıdır. Şunu unutmamak lazım ki, öğretmen ile öğrenci coğrafi konumları gereği kilometrelerce uzaklıkta olsalar bile birbirlerine yakın, aynı sınıf ortamında olsalar bile birbirlerinden kilometrelerce uzak olabilirler. Her şey öğrencinin öğrenmek isteyip istemediğine bağlıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Mustafa Ergün, İnternet Destekli Eğitim, Afyon Kocatepe Üni. Sosyal Bilimler Dergisi,Sayı:1,1998.
- [2] www.zezencay.com
- [3] Doç.Dr. Erhan Öner, İnternet Destekli Eğitimi Projesi: MÜNİTEP, Marmara Üni. Uluslararası Tekstil ve Konfeksiyon Teknolojileri Araştırma ve Uyg. Merkezi